

Onsdagen den 18 oktober

Kl. 15.00

Förhandlingarna leddes av herr förste vice talmannen.

§ 1 Upplästes följande till kammaren inkomna ansökan:

Till riksdagens kammare

Jag får härmed ansöka om ledighet från riksdagsuppdraget t. o. m. 24/11 för att fullgöra mitt uppdrag som delegat för Sverige vid Förenta nationernas generalförsamling.

New York den 17 oktober 1972

Mats Hellström

Kammaren biföll denna ansökan.

§ 2 Föredrogs och hänvisades Kungl. Maj:ts propositioner

- nr 103 till försvarsutskottet,
- nr 104 till socialutskottet,
- nr 105 till konstitutionsutskottet,
- nr 106 till jordbruksutskottet,
- nr 108 till socialförsäkringsutskottet,
- nr 112 till utrikesutskottet och
- nr 113 till lagutskottet.

§ 3 Föredrogs och hänvisades motionerna

- nr 1710–1713 till finansutskottet och
- nr 1714 till näringsutskottet.

§ 4 Föredrogs och bifölls interpellationsframställningarna nr 136–172.

§ 5 Interpellation nr 173 om förbättring av barntillsynsverksamheten

Ordet lämnades på begäran till

Fru MARKLUND (vpk), som yttrade:

Herr talman! Översikter av kommunernas budgetarbete i höst visar att hårda prutningar gjorts bl. a. på de sociala avsnitten. Anledningen därtill finns bl. a. att söka i det avtal som i våras träffades mellan regeringen och Kommunförbundet om att inga kommunala skattehöjningar skulle genomföras. Detta avtal betecknades som en åtgärd som skulle gynna i första hand låginkomstgrupperna. Avtalets konsekvenser – som framträder särskilt skarpt i uppbromsningen av barntillsynsutbyggnaden och höjningen av daghems- och lekskoleavgifterna – kommer nu att drabba

samma grupper. Familjer med låga inkomster får svårare att öka dem, eftersom den ena föräldern, oftast kvinnan, måste stanna hemma.

Detta är en sida av frågan och den som är särskilt märkbar nu i samband med kommunernas ekonomiskt trängda situation. En annan och minst lika viktig är den som har att göra med frågan om jämställdhet mellan kvinnor och män. Paroller som "Arbete åt alla" och allmänna resonemang om nödvändigheten att ändra attityderna i samhället för att uppnå sådan jämställdhet svävar i luften så länge inte den reella situationen ändras. Ett av de avgörande greppen för att åstadkomma en sådan ändring är just en utbyggnad av barntillsynen.

För närvarande finns bortemot 400 000 barn i förskoleåldrarna, vilkas båda föräldrar förvärvsarbetar. Endast för cirka en fjärdedel av dessa barn står samhället för tillsynen. Sammanlagt finns över 750 000 barn i åldrarna 0-6 år. Eftersom det för närvarande finns ca 40 000-50 000 platser i daghem och 80 000 i förskolor, så kan inte mer än vart sjätte barn komma i åtnjutande av denna form av tillsyn.

Med de alarmerande tendenserna ute i kommunerna är det uppenbart att det inte blir möjligt att förverkliga ens den nuvarande målsättningen att alla barn med förvärvsarbetande föräldrar skall få plats på förskola 1975. För att detta skall nås krävs det 20 000 nya förskoleplatser per år. I dag byggs ungefär hälften så många varje år.

Ser man detta mot bakgrund av den tredje väsentliga aspekten på barntillsynsfrågan, nämligen barnens rätt till en utvecklingsstimulerande kollektiv samvaro, så är tendensen än mer oroande. Barnstugeutredningens beräkningar att 300 000 barn skall behöva förskoleplats 1980 är säkerligen realistiska, men möjligheterna att klara detta behov är helt obefintliga, om nuvarande utvecklingstendenser även i fortsättningen blir gällande.

Med nuvarande fördelning av kostnaderna mellan stat och kommun för t. ex. barnstugor och förskolor kan kommunerna inte klara grundläggande och viktiga investeringar på detta område. Vänsterpartiet kommunisterna har i upprepade motioner krävt en fördelning där staten tar över en större del av kostnaderna, exempelvis för daghemmen. Där har bl. a. ställts kravet om att staten skulle stå för lönerna åt daghemspersonalen. En sådan avlastning skulle förhoppningsvis kunna leda till en utbyggnad av förskoleverksamheten, men för att en jämn utbyggnad skall uppnås över hela landet torde det krävas att staten tar samma ansvar på detta område som när det gäller grundskolan.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet fru Odhnoff få ställa följande fråga:

Planerar statsrådet initiativ, exempelvis i form av förstärkt ekonomiskt stöd till primärkommunernas barnstugeverksamhet, för att därigenom motverka uppbromsningen av barntillsynsutbyggnaden och höjningen av daghems- och lekskoleavgifterna och i stället befrämja en förbättring av barntillsynsverksamheten?

Denna anhållan bordlades.

Ordet lämnades på begäran till

Herr LORENTZON (vpk), som yttrade:

Herr talman! Nattsvarta prognoser för arbetsmarknaden i Västernorrland, det var lokalpressens kommentarer till den senaste rapporten om arbetsmarknadsläget i länet. För närvarande finns närmare 3 100 registrerade arbetslösa eller 800 fler än vid samma tid förra året. Det gör sju arbetslösa per ledig plats. Bottenrekordet gäller också antalet lediga platser. Härtill kommer 1 500 verksamma i beredskapsarbete och 1 800 i arbetsmarknadsutbildning. Den verkliga arbetslösheten är alltså betydligt högre än den registrerade.

Trots detta beräknas att det totala antalet arbetslösa i vinter kan springa upp till 7 000. Det utgör 7 procent av de yrkesverksamma i länet. De 28,2 miljoner kronor som under förra vintern tillfördes länet för arbetsmarknadspolitiska åtgärder i form av beredskapsarbeten är uppseendeväckande nog för denna vinter nedskurna till endast 5 miljoner kronor.

Trots massutflyttningen från Västernorrland söderut av folk i de bästa arbetsföra åldrarna är arbetslösheten synnerligen besvärande. Under åren 1965–1970 försvann omkring 10 000 arbetstillfällen i länet. Perspektiven är sålunda synnerligen mörka. Antalet arbetstillfällen inom jord- och skogsbruk beräknas minska under 1970-talet med omkring 6 000. För att bibehålla nuvarande befolkningsantal i länet behövs 600 nya arbetstillfällen per år under 1970-talet. I stället betyder väntade företagsnedläggningar inom den närmaste tiden avskedanden av ytterligare 1 000 personer. Möjligen har den socialdemokratiska tidning rätt som för kort tid sedan betecknade Västernorrland som "fattiglän".

Hur har denna negativa utveckling kunnat pågå och fått fortsätta årtionde efter årtionde? I Västernorrland har som bekant SAP haft suverän majoritet även i landstinget sedan 1930-talet. Ute på den s. k. fria marknaden har Svenska Handelsbanken framför allt genom SCA haft det dominerande inflytandet. Industriell vanhävd har följt i dess spår. SCA har fått operera fritt och utan den minsta tanke på de anställdas arbete och utkomst. Nedläggningen av Svartviksfabriken är det senaste exemplet på hur storkapitalet kan få handskas med de anställda och med företag, då jakten efter högsta möjliga profit är den avgörande drivkraften. SCA-fabriken i Kramfors — det sista av de många företag SCA ägt i Ådalen — ligger även den i "själätaget".

Samhället har gång på gång fått träda till efter företagsnedläggningarna. Svenska Handelsbanken har inte ställts till ansvar. Skyddade verkstäder, som samhället fått anordna då SCA avskedat folk och nedlagt företag, är heller inte nu någon acceptabel lösning vare sig för de avskedade eller för Västernorrland.

Med stöd av det anförda hemställer jag om kammarens tillstånd att till herr inrikesministern få rikta följande frågor:

1. Är statsrådet beredd att medverka till att statliga medel för arbetsmarknadspolitiska åtgärder i form av beredskapsarbete anvisas för

Västernorrlands län i en utsträckning som motsvarar arbetslöshetens faktiska omfattning och som redovisats i denna interpellation?

2. Delar statsrådet uppfattningen att bolag som svarar för företagsnedläggelser skall åläggas skyldighet att anordna andra nya sysselsättningstillfällen och att sådana åtgärder skall vidtas innan de aviserade nedläggelserna blir ett faktum?

3. Anser statsrådet att sådan industriell verksamhet som bedrivits av bl. a. Svenska Cellulosa AB med upprepade företagsnedläggelser som följd motiverar framläggandet av förslag om lagstiftning mot industriellt vanstyre, och kan något initiativ i sådan riktning påräknas från statsrådets sida?

Denna anhållan bordlades.

§ 7 Interpellation nr 175 ang. dispens från den kommunala renhållningslagen

Ordet lämnades på begäran till

Herr LEUCHOVIUS (m), som yttrade:

Herr talman! Enligt beslut av 1970 års riksdag antogs en ny kommunal renhållningslag. En väsentlig förändring i förhållande till tidigare regler blev att det kommunala renhållningsmonopolet kom att gälla hela kommunen, inte bara s. k. hälsovårdstötort. Departementschefen anförde i propositionen 157 år 1970: "Kommun bör alltså i princip svara för att hushållsavfall tas om hand och forslas bort inte bara som nu från hälsovårdstötort utan även från glesbebyggelse inom kommunen." Den nya lagen innebär inte blott en skyldighet för kommunen att fullgöra sin uppgift utan också en skyldighet för den enskilde att låta kommunen ta bort avfallet. Kommun har också möjlighet att införa renhållningsmonopol för annat avfall som kommunen anser lämpligt att själv låta ta hand om.

Också begreppet hushållsavfall fick enligt den nya lagen ett vidgat innehåll. Där om skriver departementschefen i propositionen: "Oavsett om det är att hänföra till sopor, köksavfall eller annan dylik orenlighet i HvSt:s mening bör vidare till hushållsavfall räknas sådant skrymmande avfall som t. ex. utrangerade möbler, cyklar och barnvagnar liksom överblivna läkemedel, giftiga eller eljest miljöfarliga preparat som användes i hemmen eller för trädgårdsbruk."

Eftersom den utvidgade kommunala renhållningslagen även innefattar jordbruk uppstår problem både för kommunerna och för dem som "drabbats" av lagen. För många jordbrukare ter det sig onödigt byråkratiskt och kostsamt att de, som tidigare, ej skall kunna ta hand om sitt eget hushållsavfall. Irritationen över den nya lagen har också varit stark på sina håll.

Visserligen kan kommunen, när särskilda skäl föreligger, av länsstyrelse befrias från skyldighet att ta hand om avfall från viss bebyggelse, t. ex. lantgårdar, men det synes som om denna dispensregel tillämpas högst oenhetligt. Med hänsyn till de erfarenheter som nu vunnits borde

det vara möjligt att få till stånd enhetliga dispensregler, där särskild hänsyn tas till bl. a. lantbrukets speciella problem.

Med stöd av vad här anförts hemställs om kammarens tillstånd att till herr jordbruksministern ställa följande fråga:

Är herr statsrådet villig att, med hänsyn till de erfarenheter som nu vunnits angående tillämpningen av den kommunala renhållningslagen, vidta åtgärder för att få till stånd mera enhetliga dispensregler med särskilt beaktande av lantbrukets problem?

Denna anhöllan bordlades.

§ 8 Interpellation nr 176 ang. avtalet mellan staten och Sveriges Radio

Ordet lämnades på begäran till

Herr TURESSON (m), som yttrade:

Herr talman! Kritiken mot Sveriges Radio-TV har blivit allt intensivare. Ett tecken på detta är den kraftigt tilltagande strömmen av ärenden hos radionämnden, som har att uttala sig om sända program mot vilka anmälan inkommit. 1970 gjordes 228 anmälningar, 1971 413 anmälningar och i början av oktober 1972 hade redan inkommit 390 anmälningar. Av radionämndens yttranden framgår att många av dessa anmälningar synes omotiverade, men i alltför många fall har de anmälda programmen och programinslagen varit av den arten att de föranlett mycket skarp kritik av radionämnden.

De anmälningar som radionämnden får att behandla grundar sig ofta på anmälarens uppfattning att programmet eller inslaget bryter mot radiolagens krav på opartiskhet och saklighet eller på annat sätt ter sig störande.

Det torde också vara med utgångspunkt i kritiken mot Sveriges Radio just för bristande objektivitet och allsidighet och för den utbredda benägenheten till s. k. hård vinkling som även det ansvariga statsrådet, utbildningsministern, offentligt medgivit att det föreligger något av en förtroendeklyfta mellan Sveriges Radio och folkrörelserna, en förtroendeklyfta jag mera generellt tror föreligger mellan Sveriges Radio och svenska folket.

Kritiken mot Sveriges Radio kan enligt min mening med fog riktas icke blott mot här redan nämnda förhållanden utan även mot den genomsnittliga kvaliteten på framför allt televisionens programutbud. Det särskilda ansvar som monopolställningen i detta avseende lägger på Sveriges Radio synes mig inte tillfredsställande uppfyllt.

Under senare tid har ett antal program och programinslag förekommit som för en bred opinion tett sig synnerligen stötande och olämpliga. Vidare har tecken framkommit på att en större undersökning vore önskvärd av hur skolprogramverksamheten i radio och TV motsvarar kravet på opartiskhet och saklighet.

Vid de tillfällen reaktioner mot enskilda program kommit till uttryck i riksdagen har de som regel avisats med hänvisning till att sådana frågor skall prövas av radionämnden. Om emellertid ingen generell förbättring

kan märkas utan snarare en försämring, och radionämndens verksamhet samt radiolagens och radioavtalets påbud sålunda inte har åsyftad verkan, synes mig en mer övergripande diskussion nödvändig.

§ 19 i avtalet mellan staten och Sveriges Radio har följande lydelse: "Finnes skäl antaga att bolaget brutit mot detta avtal, äger Kungl. Maj:t påkalla utredning i frågan genom utredningsmän, vilka utses enligt lagen om skiljemän. Om utredningen ger anledning till det, äger Kungl. Maj:t uppsäga avtalet."

Mot bakgrund av vad jag här anfört hemställer jag om kammarens medgivande att till herr utbildningsministern få ställa följande fråga:

Finns det, enligt herr statsrådets mening, skäl att aktualisera en tillämpning av § 19 i avtalet mellan staten och Sveriges Radio?

Denna anhållan bordlades.

§ 9 Interpellation nr 177 ang. staters rätt att nationalisera naturtillgångar m. m.

Ordet lämnades på begäran till

Herr TAKMAN (vpk), som yttrade:

Herr talman! USA:s och de övriga imperialistiska staternas ekonomiska krigföring mot de socialistiska staterna under efterkrigstiden blev av flera skäl ett fiasko, även om den gjorde stor skada och detta inte endast där den var avsedd att skada. "Omkring 1953 hade det blivit tydligt att embargopolitiken inte kunde åstadkomma de verkningar som dess mest hängivna anhängare hade hoppats på", konstaterar Gunnar Adler-Karlsson i sin bok *Western Economic Warfare 1947-1967*, s. 86 (Stockholm 1968). Imperialisternas ekonomiska krigföring har emellertid fortsatt i andra riktningar. USA:s ekonomiska blockad mot Cuba består alltjämt.

Framför allt används den ekonomiska krigföringen för att hindra ett sönderfall av det koloniala och neokoloniala systemet och hålla de underutvecklade länderna i det tillstånd av nationellt beroende, politiskt förtryck, lyxliv för marionettjuntorna, misär, hunger och analfabetism för de breda massorna, korruption och ekonomisk stagnation, som överallt tycks utgöra förutsättningen för att de multinationella bolagen skall göra maximala profiter och samtidigt kunna planera för en trygg framtid.

Frågan om den chilenska kopparn visar hur ett multinationellt bolag med privaträttsliga argument och en tjänstvillig domstol kan sätta folkkrätten ur spel och åtminstone för en tid skapa enorma svårigheter för en suverän stat, som för första gången söker ta hand om sina egna rikedomar och använda dem i det egna folkets intresse. Den 30 september beslutade en domstol i Paris på begäran av Braden Kennecott Corporation om kvarstad på betalningen, över 7 miljoner kronor, för en skeppslast chilensk koppar, som väntades till fransk hamn med ett västtyskt fartyg kort tid senare.

Den chilenska staten förutsattes häfta i skuld till Kennecott och övriga

USA-baserade bolag, vilkas koppargruvor och andra tillgångar i Chile nationaliserades genom ett enhälligt beslut av Chiles tvåkammarparlament, kongressen, den 11 juli 1971. Samtidigt inleddes en undersökning beträffande de vinster som dessa bolag haft under de senaste 15 åren t.o.m. 1970. Oskäliga vinster skulle dras av från det belopp som bolagen ansågs böra ha i ersättning för de nationaliserade tillgångarna. Den 29 september offentliggjordes resultatet av undersökningen. De oskäliga vinsterna hade beräknats till 774 miljoner dollar (omkring 3,9 miljarder kronor). Det ansågs att 10 procent av det investerade kapitalet utgjorde en rimlig och normal profit. Anaconda-bolagets genomsnittliga årliga vinst under dessa 15 år beräknades till 21,5 procent och Kennecotts till 52,8 procent.

Frågan om ersättningen för de nationaliserade koppargruvorna hade dock ännu inte slutgiltigt avgjorts i Chile när den franska domstolen genom sitt kvarstadsbeslut tog ställning för Kennecotts påstående att den suveräna staten Chile häftade i skuld till bolaget i fråga. Beslutet offentliggjordes först den 4 oktober. Samma kväll inleddes i Santiago de Chile Världsfredsrådets presidiummöte, och jag hade då tillfälle lyssna till ett tal av president Salvador Allende med den första officiella kommentaren till den franska domstolens beslut.

”Jag tror inte det är nödvändigt att än en gång betona att denna latinamerikanska kontinent, rik på naturtillgångar och mänskligt kapital, vars folk har rätt till sin egen existens, inte kan fortsätta en fåfång kamp mot okunnighet, misär och hunger”, sade president Allende. Om Kennecottaktionen och koppars betydelse för Chile gav han en utförlig redogörelse, som jag anser det vara motiverat att direktcitera:

”Detta bolag vände sig först till de chilenska domstolarna, och när utslaget gick emot det, vände det sig utan hänsyn till de mest elementära moraliska principer till domstolarna i ett annat land, ett främmande land, för att få vad som förvägrades det av domstolarna i mitt land. Men mer än så. Dessa bolag gör anspråk på koppargruvorna, som enligt våra lagar från förra seklet tillhör den chilenska staten. Vi kan tillförsäkra dem rätten i överensstämmelse med chilensk lag, att diskutera beloppet för ersättningen här. — — —

Jag vill bara påminna er om vad vi i verkligheten är: ett land som är helt beroende av en enda produkt — koppar. Låt mig med några få ord säga något om vad denna röda metall betyder för oss — omkring 72 procent av våra inkomster i utländsk valuta och 26 procent av vår nationalbudget. Under många år visste vi aldrig något om produktionsnivån, vi visste inget om marknadsförhållanden, och självfallet hade vi aldrig något att säga till om på något sätt när priserna bestämdes. — — —

Jag vill berätta för er, kamrater och vänner i Världsfredsrådet, att om vi anger investeringarna av utländska bolag, som exploaterat vår koppar, till 50 miljoner dollar för 43 år sedan, så är detta en generös uppskattning. De har tagit ut ur Chile 3 500 miljoner dollar i profiler.

— — —

Få personer känner till att enligt författningen och alldeles oavsett det eventuella ersättningsbeloppet — — — måste Chile fortfarande betala 726 miljoner dollar till de banker som gav kredit till dessa bolag. Dessa bolag återinvesterade inte sina profiler utan lämnade åt oss den tunga

skuldbörda som de dragit på sig för en utvidgningsplan som därtill var ineffektiv. — — —

Glöm inte dessa siffror som representerar ett utvecklingslands drama. Genomsnittspriset för ett pund koppar var 59 cent 1970, föll till 49 under 1971 och kommer med all säkerhet inte att nå den siffran 1972. Under 1971 producerade vi mer koppar än under 1970. Ändå hade vi en minskning av inkomsten på nära 175 miljoner dollar. I år kommer vi trots alla svårigheter vi haft att producera mer än 1971, men vi kommer att få mindre inkomster än 1971.

Tänk på vad detta betyder, särskilt när Chile i likhet med andra länder säljer billigt och köper dyrt genom den valutautveckling som manipuleras till förmån för de stora ländernas intressen, i främsta rummet till förmån för det dominerande kapitalistiska landet. Chile tvingas betala mycket mer för vad det importerar.

Jag har redan sagt detta, men jag tror det är absolut nödvändigt att understryka det så att man förstår den tragedi som Chile lider under och kommer att lida under i framtiden: för att köpa livsmedel, för att köpa läkemedel, för att köpa utomlands de förnödenheter som den industriella sektorn behöver måste vi göra av med mera pengar för att få samma varumängd, jag upprepar, samma varumängd — 100 miljoner dollar mera. Kopparpriset går ner, kreditmarknaden är stängd för oss, vi förvägras kortfristiga krediter lika väl som krediter från de multinationella bankföretagen, och som ett resultat av dollarns devalvering går priserna upp på de produkter vi måste skaffa.

Med lidelse, med kärlek, med tro på folket, med vetskap om att folkets framtid finns hos dess barn köper vi den mjölk vi inte producerar för att ge åtminstone en halv liter mjölk till varje barn i Chile. Priset på tormjölk har gått upp, från 580 dollar per ton till 960. Det betyder att vi med den yttersta ansträngning och genom att göra av med samma belopp — 50 miljoner av vår magra budget — kan ge endast 60 procent av vad vi hade planerat. Mellan augusti och september gick vetepriset upp med 22 dollar per ton. Vi tror inte att det kommer att fortsätta på den nivån, men nuvarande internationella handelssystem slår hårdast mot länder som vårt, som producerar råvaror och som vågar kämpa för sitt ekonomiska oberoende. Det är därför jag hyllar er i dag, ni, kämpar för rättvisa, rättigheter och värdighet för de underutvecklade länderna. Jag talar klarspråk så ni ska förstå vad vårt lands drama är, det är utvecklingsländernas drama, de som kämpar för sin frihet och sin värdighet.

Endast en stark universiell medvetenhet, som brännmärker dessa bolag, som har inflytande över vissa regeringar, som finansierar och stöder dem, kommer att göra det möjligt för vårt folk att leva utan exploateringens spöke eller, ännu värre, hotet om inbördeskrig."

Den 19 oktober kommer kvarstadsbeslutet inför högre rätt i Paris. "Vilket domslut som än blir det definitiva från de franska domstolarna så har en avsevärd skada gjorts mot Chile", var den franska tidningen Le Mondes kommentar i en ledare den 13 oktober. "Kennecott har gjort sin framstöt vid en tidpunkt när myndigheterna i Santiago underhandlar om nya kontrakt för försäljning av koppar under 1973."

I samma ledare påpekades att Kennecott utan tvivel valde en fransk domstol, dels därför att den franska juridiken är hårdare på detta område än exempelvis den tyska förbundsrepublikens, dels också därför att Frankrike "i oljekonflikten med Algeriet hade förmånen av USA:s förståelse".

Enligt tidningsuppgifter är två sovjetiska lastfartyg med chilensk kopparslag på väg till Sverige, och det antas att Kennecott kommer att söka göra samma manöver här som man lyckats med i Frankrike. Mats Hallgren skrev på en handelssida i Dagens Nyheter den 15 oktober att "det kan dock inte helt uteslutas att frågans avgörande blir ett politiskt beslut, där regeringen får avgöra vem som skall anses som ägare av kopparslag". I en andraledare i Aftonbladet den 16 oktober under rubriken "Det är Chile som äger kopparslag" betonades att frågan om kopparslagarna "främst är ett politiskt avgörande". Ledaren fortsatte:

"Enligt de fattiga ländernas ståndpunkt vid FN:s världshandelskonferens UNCTAD bör fattiga länders naturtillgångar över huvud taget inte utnyttjas för vinster åt rika länder.

USA har hållit Chiles folk nere i fattigdom i över 150 år. Det räcker."

Det bistånd som Sverige gett eller ställt i utsikt till Chile, nu senast en utvecklingskredit som uppgår till 24,2 miljoner kronor och löper på 50 år, är självfallet högt uppskattat. Ett klart besked om att Sverige också verkar för att Chile skall ha fri tillgång till den svenska marknaden i fråga om försäljningen av kopparslag skulle i nuvarande situation betyda ännu mycket mera än det direkta bistånd som Sverige ger och planerar att ge. Det är dock framför allt genom utvecklingen av de egna rikedomarna och produktivkrafterna som Chile skall komma ur det fruktansvärta tunga arv som regeringen Allende övertagit från det förgångna.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag om kammarens tillstånd att till herr utrikesministern få rikta följande interpellation:

Är statsrådet beredd att ge en redogörelse för regeringens hållning till frågan om suveräna staters rätt till nationalisering med speciell tonvikt på Chiles nationalisering av de USA-baserade kopparslagbolagens tillgångar i Chile?

Denna anhållan bordlades.

§ 10 Interpellation nr 178 om åtgärder för att skapa sysselsättning för ungdom

Ordet lämnades på begäran till

Herr JONSSON i Alingsås (fp), som yttrade:

Herr talman! Ungefär 40 procent av de arbetslösa är enligt arbetskraftsundersökningen för september ungdomar under 25 år. 46 000 ungdomar har i september sökt men inte fått jobb. Ungdomen har således drabbats särskilt hårt av den omfattande arbetslösheten, framför allt genom att de unga är på väg att göra sin debut på arbetsmarknaden. Utbildningsexplosionen kulminerar mitt i den värsta arbetslösheten under efterkrigstiden. Företagen, men också stat och kommun, har tvingats till

en betydande återhållsamhet med nyanställningar. Fördubblingen av löneskatten mitt i vintern förstärker denna återhållsamhet. Genom att det inte finns en allmän sysselsättningsförsäkring står också flertalet arbetslösa ungdomar utan försäkringskydd vid arbetslöshet.

De rent personliga problemen – inte minst självkänslan – för den som blir arbetslös är betydande och får inte nonchaleras. Det gäller inte minst de ungdomar som med starka förväntningar kommer ut från olika skolor och som inte får något jobb. Kontakter med företag, institutioner, studievägledare och arbetsförmedlare visar att villrådigheten inför framtiden i dag är stor bland många ungdomar. De flesta som hör av sig till företagen för att få jobb är från början djupt pessimistiska om sina möjligheter att konkurrera om de fåtaliga arbetstillfällena.

I arbetslöshetens spår följer allvarliga sociala problem. Den verklighet som i dag möter ungdomen i framför allt de stora städerna är hård. Narkotika- och alkoholmissbruk ligger nära till hands. Allt som kan göras för att skapa sysselsättning för ungdom måste göras. Håglösheten måste brytas.

Låt mig här ta upp två särskilda problem:

Fler praktikplatser kunde skapas. Många ungdomar måste ha praktik i sin utbildning. Praktiken är också värdefull för att skapa kontakter, erfarenheter och bredare meriter. En mycket stor del av ungdomen har en utbildning vilken är inriktad på yrken som framför allt finns inom den offentliga sektorn. Det är ett skäl till att denna sektor inte får vara eftersläpande i fråga om att skapa praktikplatser. Det tycks den dock vara, att döma av den enkät som statens personalverk har gjort bland statliga verk och myndigheter. 64 myndigheter har enligt enkäten inga praktikanter alls. Däribland finns statens järnvägar med sina 42 500 anställda.

Många ungdomar med kort utbildning, som kanske haft problem under sin tidigare skoltid, hör i dag av sig för att få någon hjälp av skolan. De är arbetslösa och har små möjligheter att klara sig på arbetsmarknaden. I stället för att ingenting göra är de intresserade av att få gå någon form av särskild kurs med yrkesinriktning som t. ex. anordnas av gymnasieskolan.

Under hänvisning till vad som anförts hemställer jag om kammarens tillstånd att till herr inrikesministern få ställa följande frågor:

1. Avser inrikesministern att vidta några åtgärder för att öka antalet praktikplatser i bl. a. statliga verk och myndigheter?
2. Är inrikesministern beredd att pröva möjligheten att inom ramen för gymnasieskolan anordna särskilda kurser med yrkesinriktning för arbetslösa ungdomar med kort utbildning?

Denna anhållan bordlades.

§ 11 Anmälades och bordlades Kungl. Maj:ts proposition nr 114 med förslag till förordning om ändring i förordningen (1958:295) om sjömansskatt, m. m.

§ 12 Anmälades och bordlades skrivelse från riksdagens förvaltningsstyrelse angående tjänstebenämningarna inom riksdagen.

§ 13 Anmäldes och bordlades följande motioner:

Nr 1715 av herr *Burenstam Linder m. fl.*

Nr 1716 av herr *Hjorth m. fl.*

Nr 1717 av herr *Johansson i Holmgården m. fl.*

Nr 1718 av herrar *Svensson i Malmö och Israelsson*

avlämnade i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 99 med förslag till lag om ändring i terräng med motordrivet fordon

Nr 1719 av herr *Brundin m. fl.*

avlämnade i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 101 med förslag om inrättande av ett kreditaktiebolag

Nr 1720 av herr *Regnéll m. fl.*

avlämnad i anledning av Kungl. Maj:ts skrivelse nr 102 med överlämnande av årsredovisning för Statsföretag AB

§ 14 Meddelande ang. enkla frågor

Meddelades att följande enkla frågor framställdes, nämligen

den 17 oktober av

Nr 250 Herr *Mattsson* i Skee (c) till herr kommunikationsministern angående prisskillnaden mellan buss- och tågbiljetter:

Anser statsrådet den av SJ införda prisskillnaden mellan buss och tåg på samma sträcka vara i god överensstämmelse med önskemålet om rationell samordning av olika trafikmedel?

Nr 251 Fröken *Eliasson* (c) till herr justitieministern angående planerad reformering av abortlagstiftningen:

Har statsrådet den uppfattningen att abort blivit en bland kvinnor accepterad och utbredd preventivmetod – vilket lett till den kraftiga uppgången i antalet statistiskt redovisade aborter – och av denna anledning beslutat ytterligare fördröja en reformering av abortlagstiftningen, eller finns det andra skäl, som statsrådet är beredd redogöra för, till att reformförslagen nu aviseras få bli liggande i avvaktan på resultat från en helt ny tillsatt arbetsgrupp?

Nr 252 Herr *Ångström* (fp) till herr inrikesministern angående sysselsättningskapande åtgärder i Vindelådalen:

När har statsrådet för avsikt att tillsätta den arbetsgrupp som enligt vårriksdagens beslut senast vårriksdagen 1973 skall framlägga förslag till sysselsättningskapande åtgärder i Vindelådalen?

Nr 253 Herr *Ångström* (fp) till herr statsrådet Moberg om högre teknisk utbildning och forskning i Skellefteå:

Avser statsrådet att utfärda de tilläggsdirektiv beträffande forskningskapacitet som behövs för att organisationskommittén för högre teknisk utbildning i Norrland skall kunna fullgöra sitt uppdrag att planera för startandet av högre teknisk utbildning och forskning i Skellefteå?

Nr 99

Onsdagen den
18 oktober 1972

Nr 99

Onsdagen den
18 oktober 1972

den 18 oktober av

Nr 254 Herr *Gustavsson* i Alvesta (c) till herr handelsministern om viss kontroll av hotell och restauranger som används av svenska resebyråer:

Är statsrådet beredd ta initiativ till åtgärder för förbättrad kontroll av brandsäkerheten och utrymningsmöjligheterna i hotell och restauranger som används av svenska resebyråföretag?

Nr 255 Herr *Richardson* (fp) till herr utbildningsministern angående utformningen av momenten "lag och rätt" i skolans läroböcker:

Vilka åtgärder avser utbildningsministern att vidtaga för att momenten "lag och rätt" i skolans läroböcker skall få en bättre och riktigare utformning?

Nr 256 Herr *Magnusson* i Kristinehamn (vpk) till herr försvarsministern om förbud mot cykeltolkning vid militära förband:

Anser statsrådet efter upprepningen under senare tid av olyckor i samband med cykeltolkning tiden nu vara mogen för ett förbud mot denna form av militär transport?

§ 15 Kammaren åtskildes kl. 15.09.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert